Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kahdeksas jaosto)

27 päivänä maaliskuuta 2025 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Toimivalta elatusvelvoitteita koskevissa asioissa – Asetus (EY) N:o 4/2009 – Kolmannen valtion tuomioistuimen ratkaisulla vahvistetut elatusapumaksut – Kyseisessä kolmannessa valtiossa asuvat elatusvelkojat, joilla on joko ainoastaan kyseisen kolmannen valtion kansalaisuus taikka kyseisen valtion kansalaisuus ja jäsenvaltion kansalaisuus – Elatusvelallinen, joka on kyseisen jäsenvaltion kansalainen ja jonka asuinpaikka on mainitussa jäsenvaltiossa – Elatusvelallisen kyseisen jäsenvaltion tuomioistuimessa esittämä vaatimus kyseisen ratkaisun muuttamisesta – Toimivaltaisen tuomioistuimen määrittäminen

Asiassa C-67/24 [Amozov] [i],

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Sofiyski rayonen sad (Sofian piirituomioistuin, Bulgaria) on esittänyt 16.1.2024 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 29.1.2024, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

**R. K.**

vastaan

**K. Ch.,**

**D. K**. ja

**E. K.,**

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja S. Rodin sekä tuomarit N. Piçarra ja O. Spineanu-Matei (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: J. Richard de la Tour,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

* Oikeudenkäyntikieli: bulgaria.

[i] Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa asian minkään asianosaisen todellista nimeä.

– Portugalin hallitus, asiamiehinään P. Barros da Costa, J. Ramos, V. Sequeira ja M. Vara,

– Euroopan komissio, asiamiehinään E. Rousseva ja W. Wils,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

**tuomion**

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa 18.12.2008 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 (EUVL 2009, L 7, s. 1) johdanto-osan 15 perustelukappaleen sekä 3 ja 6–8 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa osapuolina ovat yhtäältä R. K. ja toisaalta hänen entinen puolisonsa K. Ch. ja heidän lapsensa D. K. ja E. K. ja joka koskee kolmannen valtion tuomioistuimen elatusavun määrän vahvistamisesta antaman ratkaisun muuttamista.

## Asiaa koskevat oikeussäännöt

### *Unionin oikeus*

3 Asetuksen N:o 4/2009 johdanto-osan 9–11 ja 15–17 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(9) Elatusvelkojan olisi pystyttävä saamaan jäsenvaltiossa vaivattomasti päätös, joka on ilman eri toimenpiteitä täytäntöönpanokelpoinen toisessa jäsenvaltiossa ilman minkäänlaisia muita muodollisuuksia.

(10) Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on suotavaa luoda elatussaatavien alalla yhteisön väline, johon kootaan tuomioistuinten toimivaltaa, lainvalintaa, tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoisuutta, täytäntöönpanoa, oikeusapua ja keskusviranomaisten välistä yhteistyötä koskevat säännökset.

(11) Tätä asetusta olisi sovellettava kaikkiin elatusvelvoitteisiin, jotka johtuvat perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteista, jotta taataan kaikkien elatusvelkojien tasapuolinen kohtelu. Tässä asetuksessa käsite ’elatusvelvoite’ olisi tulkittava autonomisesti.

– –

(15) Jotta voidaan suojata elatusvelkojien edut ja edistää hyvää oikeudenkäyttöä Euroopan unionissa, olisi [tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetusta neuvoston] asetuksesta (EY) N:o 44/2001 [(EYVL 2001, L 12, s. 1)] johtuvia toimivaltasääntöjä mukautettava. Se seikka, että vastaajan asuinpaikka on kolmannessa valtiossa, ei saisi enää olla syynä jättää soveltamatta yhteisön toimivaltasääntöjä, eikä viittausta kansallisen

lainsäädännön toimivaltasääntöihin olisi enää sallittava. Tässä asetuksessa olisi siten määritettävä ne tapaukset, joissa jäsenvaltion tuomioistuin voi käyttää toissijaista toimivaltaa.

(16) Erityisesti niiden tilanteiden varalta, joissa oikeussuoja on evätty, tässä asetuksessa olisi säädettävä varatoimivallan (forum necessitatis) käyttämisestä, joka antaa jäsenvaltion tuomioistuimelle poikkeustapauksissa mahdollisuuden ratkaista riita-asia, joka liittyy läheisesti kolmanteen valtioon. Tällainen poikkeustapaus voi syntyä, kun menettely osoittautuu mahdottomaksi asianomaisessa kolmannessa valtiossa esimerkiksi sisällissodan vuoksi, tai kun ei kohtuudella voida odottaa kantajan aloittavan tai käyvän läpi menettelyä kyseisessä valtiossa. Varatoimivaltaa voidaan kuitenkin käyttää ainoastaan, jos riita-asialla on riittävä liittymä siihen jäsenvaltioon, jonka tuomioistuimessa asia pannaan vireille, esimerkiksi jonkun osapuolen kansalaisuus.

(17) Täydentävää toimivaltaa koskevassa säännössä olisi säädettävä, että velallinen voi, tiettyjä olosuhteita lukuun ottamatta, panna vireille menettelyn olemassa olevan elatusapupäätöksen muuttamiseksi tai uuden päätöksen saamiseksi vain siinä valtiossa, jossa velkojan asuinpaikka oli päätöstä tehtäessä ja jossa hänellä on edelleen asuinpaikkansa. [Lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä Haagissa 23.11.2007 tehdyn] yleissopimuksen [(jäljempänä vuoden 2007 Haagin yleissopimus)] ja tämän asetuksen joustavan niveltymisen varmistamiseksi tätä sääntöä olisi sovellettava myös mainitun yleissopimuksen osapuolena olevan kolmannen valtion päätöksiin, jos yleissopimus on voimassa asianomaisen valtion ja yhteisön välillä ja kattaa samat elatusvelvoitteet asianomaisessa valtiossa ja yhteisössä.”

4 Kyseisen asetuksen 1 artiklan, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta sovelletaan elatusvelvoitteisiin, jotka johtuvat perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteesta.”

5 Mainitun asetuksen 2 artiklan, jonka otsikko on ”Määritelmät”, 1 kohdan 1 alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

1) ’päätöksellä’ elatusvelvoitetta koskevaa jäsenvaltion tuomioistuimen päätöstä – –”

6 Asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan otsikkona on ”Yleiset säännökset”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”Elatusvelvoitteita koskevissa asioissa ovat jäsenvaltioissa toimivaltaisia:

a) vastaajan asuinpaikan tuomioistuin, tai

b) velkojan asuinpaikan tuomioistuin, tai

c) tuomioistuin, jolla siihen sovellettavan lainsäädännön mukaisesti on toimivalta ratkaista henkilön oikeudellista asemaa koskeva kanne, jos elatusta koskeva vaatimus on liitännäinen tähän kanteeseen nähden, paitsi jos tämä toimivalta perustuu yksinomaan osapuolen kansalaisuuteen, tai

d) tuomioistuin, jolla siihen sovellettavan lainsäädännön mukaisesti on toimivalta ratkaista vanhempainvastuuta koskeva kanne, jos elatusta koskeva vaatimus on liitännäinen tähän kanteeseen nähden, paitsi jos tämä toimivalta perustuu yksinomaan osapuolen kansalaisuuteen.”

7 Asetuksen N:o 4/2009 4 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeuspaikan valinta”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Osapuolet voivat sopia, että yksi tai useampi seuraavista jäsenvaltion tuomioistuimista on toimivaltainen ratkaisemaan riidan, joka on syntynyt tai joka saattaa syntyä heidän välilleen elatusvelvollisuutta koskevassa asiassa:

– –”

8 Kyseisen asetuksen 5 artiklassa, jonka otsikko on ”Vastaajan saapuville tuloon perustuva toimivalta”, säädetään seuraavaa:

”Sen toimivallan lisäksi, joka tuomioistuimella on tämän asetuksen muiden säännösten nojalla, jäsenvaltion tuomioistuin on toimivaltainen, jos vastaaja vastaa kyseisessä tuomioistuimessa. Tätä säännöstä ei kuitenkaan sovelleta, jos vastaaja on vastannut kiistääkseen toimivallan.”

9 Kyseisen asetuksen 6 artiklassa, jonka otsikko on ”Toissijainen toimivalta”, säädetään seuraavaa:

”Jos mikään jäsenvaltion tuomioistuin ei ole toimivaltainen 3, 4 ja 5 artiklan nojalla ja jollei mikään sellaisen [Luganossa 30.10.2007 allekirjoitetun tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa siviili- ja kauppaoikeuden alalla koskevan] yleissopimuksen [(jäljempänä Luganon yleissopimus), joka on hyväksytty Euroopan yhteisön puolesta 27.11.2008 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2009/430/EY (EUVL 2009, L 147)] osapuolena olevan valtion tuomioistuin, joka ei ole jäsenvaltio, ole mainitun yleissopimuksen määräysten mukaan toimivaltainen, toimivaltaisia ovat sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jonka kansalaisia osapuolet ovat.”

10 Saman asetuksen 7 artiklassa, jonka otsikko on ”Varatoimivalta”, säädetään seuraavaa:

”Jollei mikään jäsenvaltion tuomioistuin ole toimivaltainen 3, 4, 5 ja 6 artiklan nojalla, jäsenvaltion tuomioistuimet voivat poikkeustapauksissa käsitellä riita-asian, jos menettelyä ei voida olosuhteet huomioiden kohtuudella panna vireille tai toteuttaa tai jos se osoittautuu mahdottomaksi toteuttaa kolmannessa valtiossa, johon riita-asialla on läheinen liittymä.

Riita-asialla on oltava riittävä liittymä siihen jäsenvaltioon, jonka tuomioistuimessa asia pannaan vireille.”

11 Asetuksen N:o 4/2009 8 artiklassa, jonka otsikko on ”Menettelyn rajat”, säädetään seuraavaa:

”1. Jos päätös on tehty jäsenvaltiossa tai vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen osapuolena olevassa valtiossa, jossa velkojan asuinpaikka on, velallinen ei voi muussa jäsenvaltiossa panna vireille menettelyä päätöksen muuttamiseksi tai uuden päätöksen saamiseksi niin kauan kuin velkojan asuinpaikka on edelleen valtiossa, jossa päätös tehtiin.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta:

a) jos osapuolet ovat sopineet 4 artiklan mukaisesti, että kyseisen muun jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia,

b) jos velkoja hyväksyy 5 artiklan mukaisesti kyseisen muun jäsenvaltion tuomioistuimien toimivallan,

c) jos sellaisen alkuperävaltion toimivaltainen viranomainen, joka on vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen osapuoli, ei voi käyttää tai kieltäytyy käyttämästä toimivaltaansa päätöksen muuttamiseksi tai uuden päätöksen tekemiseksi, tai

d) jos vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen osapuolena olevassa alkuperävaltiossa tehtyä päätöstä ei voida tunnustaa tai julistaa täytäntöönpanokelpoiseksi jäsenvaltiossa, jossa menettely päätöksen muuttamiseksi tai uuden päätöksen saamiseksi aiotaan panna vireille.”

### *Bulgarian oikeus*

12 Kansainvälisestä yksityisoikeudesta annetun lain (Kodeks na mezhdunarodnoto chastno pravo) 4 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1) Bulgarian tuomioistuimilla ja muilla Bulgarian elimillä on kansainvälinen toimivalta, kun

1. vastaajan tai vastapuolen asuinpaikka, perustamiskirjan mukainen kotipaikka tai tosiasiallinen johto on Bulgarian tasavallassa

2. kantaja tai hakija on Bulgarian kansalainen tai Bulgarian lainsäädännön mukaan perustettu oikeushenkilö.”

### Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

13 Bulgarian kansalainen R. K. oli naimisissa Kanadan kansalaisen K. Ch:n kanssa. Heillä on kaksi lasta, D. K. ja E. K., jotka ovat Kanadan ja Bulgarian kansalaisia.

14 Cour supérieure de la province du Québec, division des affaires familiales, district de Terrebonne (Quebecin provinssin ylin tuomioistuin, perheasioiden jaosto, Terrebonnen piirikunta, Kanada) antoi vuonna 2017 R. K:ta ja K. Ch:ta koskevan avioerotuomion ja lausui vanhempainvastuusta. Tällä tuomiolla kyseinen tuomioistuin velvoitti pääasian hakijan maksamaan elatusapua kummallekin lapselle 613,75 Kanadan dollaria (CAD) (n. 407 euroa) ja hänen entiselle puolisolleen 2 727,50 CAD (n. 1 809 euroa).

15 Pääasian hakija teki Sofiyski rayonen sadissa (Sofian piirituomioistuin, Bulgaria), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, hakemuksen näin vahvistettujen elatusvelvoitteiden muuttamisesta ja vaati toiselle, vielä alaikäiselle lapselle myönnetyn elatusavun määrän alentamista sekä hänen entisen puolisonsa ja toisen täysi-ikäiseksi tulleen lapsensa elatusavun lakkauttamista. Kyseisen hakemuksen tekemisajankohtana pääasian hakija asui Sofian kaupungissa (Bulgaria), ja pääasian vastapuolet asuivat Kanadassa.

16 Kyseisen hakemuksen tueksi pääasian hakija täsmensi, että hän oli hakenut konkurssimenettelyn aloittamista Kanadassa, että konkurssi oli julistettu 21.6.2018 valtuutetun pesänhoitajan laatimalla todistuksella, jolla hänet vapautettiin velvoitteista, ja että hän oli lähtenyt Kanadasta vuonna 2019 sijoittautuakseen Sofiaan. Hän on myös ilmoittanut olleensa työttömänä vuoden 2018 lopusta lähtien, eikä hänellä ole irtainta tai kiinteää omaisuutta.

17 Sofiyski rayonen sad antoi kyseiset oikeudenkäyntiasiakirjat tiedoksi pääasian vastapuolille asiakirja-aineistossa mainittuun Kanadassa sijaitsevaan osoitteeseen oikeusapupyynnöllä. Koska viimeksi mainittuja ei löytynyt tästä osoitteesta, heidät haastettiin oikeudenkäyntiin toimittamalla ilmoitus heidän Bulgariassa rekisteröityyn osoitteeseensa, ja heille nimettiin erityinen asiamies.

18 Kyseinen asiamies väitti vastineessaan, että bulgarialaiset tuomioistuimet eivät olleet toimivaltaisia käsittelemään kyseessä olevaa elatusvelvoitteiden muuttamista koskevaa hakemusta, koska pääasian vastapuolten, jotka olivat elatusvelkojia, asuinpaikka ei ollut Bulgariassa.

19 Sofiyski rayonen sad päätti asian käsittelyn 6.3.2023 antamallaan päätöksellä, koska bulgarialaisilla tuomioistuimilla ei ollut kansainvälistä toimivaltaa. Kyseinen tuomioistuin totesi muun muassa asetuksen N:o 4/2009 johdanto-osan 15 perustelukappaleen perusteella, että kyseisellä asetuksella on universaali ulottuvuus ja että sitä sovelletaan suhteisiin Kanadan kaltaisten kolmansien maiden kanssa.

20 Pääasian hakija valitti tästä päätöksestä Sofiyski gradski sadiin (Sofian kaupungin alioikeus, Bulgaria). Kyseinen tuomioistuin kumosi 1.8.2023 antamallaan päätöksellä Sofiyski rayonen sadin päätöksen ja palautti asian sille asian käsittelyn jatkamista varten.

21 Sofiyski gradski sad perusteli tätä kumoamisratkaisuaan ensinnäkin sillä, että asetuksen N:o 4/2009 3 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa säädettyjä toimivaltasääntöjä ei sovelleta suhteissa kolmansiin maihin. Toiseksi kyseinen tuomioistuin totesi, että kyseisen asetuksen johdanto-osan 15 perustelukappale koskee elatusvelkojien esittämiä vaatimuksia eikä elatusvelallisten esittämiä vaatimuksia ja että tätä perustelukappaletta ei ole luettava yhdessä kyseisen asetuksen 3 artiklan kanssa, jossa säädetään yleisistä toimivaltasäännöistä, vaan saman asetuksen 6 artiklan, jossa säädetään toissijaisesta toimivallasta, kanssa. Kolmanneksi kyseinen tuomioistuin totesi, että pääasian hakijan entiseen puolisoon, joka on Kanadan kansalainen, ei sovelleta unionin oikeutta. Neljänneksi sama tuomioistuin huomautti, että koska Bulgarian tasavallan ja Kanadan välillä ei ole sopimusta elatusvelvoitteista, pääasian osapuolten välisiä suhteita ei säännellä kansainvälisellä oikeudella. Sofiyski gradski sad totesi näin ollen, että Bulgarian tuomioistuimet ovat toimivaltaisia pääasian hakijan Bulgarian kansalaisuuden perusteella kansainvälistä yksityisoikeutta koskevien kansallisten sääntöjen mukaisesti.

22 Sofiyski rayonen sad toteaa, ettei se jaa Sofiyski gradski sadin tulkintaa ja että sillä on epäilyksiä siitä, rikotaanko asetuksen N:o 4/2009 säännöksiä siinä tapauksessa, että pääasia ratkaistaan viimeksi mainitun tuomioistuimen sitovien ohjeiden mukaisesti.

23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii tältä osin ensinnäkin, onko Sofiyski gradski sad katsonut perustellusti, että asetuksen N:o 4/2009 johdanto-osan 15 perustelukappaleen mukaan kyseistä asetusta ei sovelleta Euroopan unionin jäsenvaltion alueella asuvien henkilöiden ja kolmansien valtioiden kansalaisten välisiin suhteisiin.

24 Toiseksi kyseinen tuomioistuin pohtii, kuuluuko elatusavun määrän vahvistamista koskevan päätöksen muuttamista koskeva hakemus, jolla pyritään osittain alentamaan kyseistä määrää ja osittain lakkauttamaan kyseiset maksut, käsitteen ”elatusvaatimus” alaan; se on keskeinen käsite asetuksen N:o 4/2009 aineellisen soveltamisalan määrittämiseksi. Kyseinen tuomioistuin väittää, että tältä osin voi olla epäilyjä kyseisen asetuksen johdanto-osan 9–11 perustelukappaleessa korostetun elatusvelkojien suojelua koskevan tavoitteen vuoksi. Se haluaa myös tietää,

sovelletaanko tällaisiin muutosvaatimuksiin kyseisessä asetuksessa säädettyjä toimivaltasääntöjä, lukuun ottamatta sen 8 artiklan toimivaltasääntöjä, joita sen mukaan ei voida soveltaa, koska Kanada on ollut vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen sopimuspuoli vasta 1.2.2024 alkaen.

25 Siinä tapauksessa, että katsottaisiin, että tällaiset vaatimukset kuuluvat asetuksessa N:o 4/2009 vahvistettujen toimivaltasääntöjen soveltamisalaan, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmanneksi, sovelletaanko kyseisen asetuksen 6 artiklassa säädettyä toissijaista toimivaltaa, kun kahdella pääasian vastapuolista on pääasian hakijan kanssa yhteisen kansalaisuutensa lisäksi kolmannen valtion kansalaisuus.

26 Neljänneksi ja viimeiseksi kyseinen tuomioistuin pohtii, voiko se todeta olevansa toimivaltainen mainitun asetuksen 7 artiklaan perustuvan forum necessitatis -toimivallan mukaisesti.

27 Tässä tilanteessa Sofiyski rayonen sad on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko asetuksen [N:o 4/2009] 15 perustelukappaletta tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle oikeuskäytännölle, jonka mukaan tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta sellaisten hakemusten osalta, jotka koskevat elatusavun maksamista henkilöille, joiden asuinpaikka on kolmannessa valtiossa (tässä Kanada), määräytyy kansallisen lainsäädännön eikä kyseisen asetuksen mukaan?

2) Onko asetuksen [N:o 4/2009] 3 ja 8 artiklaa tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle oikeuskäytännölle, jonka mukaan käsite ’elatusapuvaatimus’ ei kata hakemusta elatusavun alentamisesta ja jonka mukaan asetuksen 3–6 artiklaa voidaan soveltaa vain elatusavun vahvistamista koskeviin hakemuksiin?

3) Onko asetuksen [N:o 4/2009] 6 artiklaa tulkittava siten, että siinä oleva ilmaisu ’sen jäsenvaltion [tuomioistuimet], jonka kansalaisia osapuolet ovat’ kattaa myös tilanteet, joissa yhdellä tai useammalla osapuolella on kaksoiskansalaisuus, vai kattaako se vain tilanteet, joissa kansalaisuudet ovat täysin identtiset?

4) Onko asetuksen [N:o 4/2009] 7 artiklaa tulkittava siten, että poikkeustapauksena voidaan pitää tapausta, jossa elatusvelallinen vaatii elatusavun alentamista ja elatusvelkojan asuinpaikka on kolmannessa valtiossa, eikä hänellä ole kansalaisuutensa lisäksi muuta liittymää unioniin?”

## Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

### *Alustavia huomautuksia*

28 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välille SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tämän vuoksi tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen. Se, että kansallinen tuomioistuin on muodollisesti esittänyt ennakkoratkaisukysymyksen viittaamalla tiettyihin unionin oikeuden määräyksiin tai säännöksiin, ei estä unionin tuomioistuinta esittämästä kansalliselle tuomioistuimelle kaikkia unionin oikeuden tulkintaan liittyviä seikkoja, jotka saattavat olla hyödyllisiä kansallisen tuomioistuimen arvioidessa käsiteltävänään olevaa

asiaa, riippumatta siitä, onko kansallinen tuomioistuin kysymyksiä esittäessään viitannut niihin. Unionin tuomioistuimen on tältä osin poimittava kaikista kansallisen tuomioistuimen esittämistä seikoista ja erityisesti ennakkoratkaisupyynnön perusteluista ne unionin oikeutta koskevat seikat, joita on syytä tulkita, kun otetaan huomioon riidan kohde (tuomio 4.10.2024, Herbaria Kräuterparadies, C-240/23, EU:C:2024:852, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

29 Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen epäilyt koskevat yhtäältä asetuksen N:o 4/2001 aineellista soveltamisalaa siltä osin kuin kyseisen tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään, kuuluuko elatusvelvoitteita koskevan ratkaisun muuttamista koskeva hakemus, joka koskee osittain elatusavun määrän alentamista ja osittain kyseisten velvoitteiden lakkauttamista ja jonka elatusvelallinen on esittänyt sellaisia elatusvelkojia vastaan, joiden asuinpaikka on muussa kuin vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen osapuolena olevassa kolmannessa valtiossa, samoin kuin tällaisen ratkaisun saamiseksi esitetty vaatimus kyseisen asetuksen ja siinä säädettyjen toimivaltasääntöjen soveltamisalaan. Toisaalta – jos oletetaan, että kyseistä asetusta sovelletaan nyt käsiteltävässä asiassa – mainittu tuomioistuin tiedustelee tiettyjen näiden sääntöjen tulkinnasta määrittääkseen saman asetuksen perusteella, onko se toimivaltainen ratkaisemaan pääasiassa tehdyn kaltaisen hakemuksen.

30 Näin ollen ensimmäistä ja toista kysymystä, jotka koskevat asetuksen N:o 4/2009 soveltamisalaa, on tarkasteltava yhdessä ja tämän jälkeen on tarkasteltava peräkkäin kolmatta ja neljättä kysymystä, jotka koskevat kyseisen asetuksen 6 ja 7 artiklassa säädettyjä toimivaltasääntöjä.

### *Ensimmäinen ja toinen kysymys*

31 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen N:o 4/2009 1 artiklan 1 kohtaa, luettuna kyseisen asetuksen johdanto-osan 15 perustelukappaleen valossa, tulkittava siten, että muun kolmannen valtion kuin vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen sopimuspuolena olevan valtion tuomioistuimen elatusvelvoitteita koskevan ratkaisun muuttamista koskeva hakemus, jolla pyritään osittain alentamaan elatusavun määrää ja osittain lakkauttamaan kyseiset velvoitteet ja jonka elatusvelallinen, joka on jäsenvaltion kansalainen ja jonka asuinpaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa, on tehnyt saman jäsenvaltion tuomioistuimessa sellaisia elatusvelkojia vastaan, joiden asuinpaikka kyseisessä kolmannessa valtiossa, joista yksi on yksinomaan kyseisen kolmannen valtion kansalainen ja joista muut ovat sekä kyseisen kolmannen valtion että kyseisen jäsenvaltion kansalaisia, kuuluu asetuksen soveltamisalaan.

32 Asetuksen N:o 4/2009 1 artiklan 1 kohdan mukaan asetusta sovelletaan ”elatusvelvoitteisiin”, jotka johtuvat perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteesta.

33 Kyseisen asetuksen johdanto-osan 15 perustelukappaleen mukaan ”se seikka, että vastaajan asuinpaikka on kolmannessa valtiossa, ei saisi enää olla syynä jättää soveltamatta yhteisön toimivaltasääntöjä”.

34 Näin ollen asetuksen N:o 4/2009 1 artiklan 1 kohdan sanamuodosta, luettuna yhdessä sen johdanto-osan 15 perustelukappaleen kanssa, ilmenee, että kyseisellä asetuksella vahvistetut toimivaltasäännöt ovat luonteeltaan universaaleja, koska ne voivat johtaa kolmannen valtion tuomioistuimen toimivallan toteamiseen, ja että kyseistä asetusta sovelletaan ”elatusvelvoitteisiin” tekemättä mitään eroa yhtäältä elatusvelkojien esittämien elatusvaatimusten

ja elatusvelvoitteiden määrän suurentamista koskevien vaatimusten ja toisaalta elatusvelallisten esittämien elatusvelvoitteiden muuttamisvaatimusten, joilla pyritään tällaisten määrien alentamiseen taikka kyseisten velvoitteiden lakkauttamiseen, välillä.

35 Asetuksen N:o 4/2009 systematiikka tukee tällaista tulkintaa.

36 Sen II luvussa, jonka otsikko on ”Toimivalta”, säädetään kaikista säännöistä, joita sovelletaan elatusvelvoitteita koskevissa asioissa toimivaltaisen tuomioistuimen nimeämiseen, kun taas kyseisen asetuksen johdanto-osan 15 perustelukappaleessa täsmennetään tältä osin, ettei viittausta kansallisen lainsäädännön toimivaltasääntöihin olisi enää sallittava, koska kyseisen asetuksen sääntöjä on pidettävä tyhjentävinä (ks. vastaavasti tuomio 5.9.2019, R (Vanhempainvastuu ja elatusvelvollisuus), C-468/18, EU:C:2019:666, 42 kohta).

37 Erityisesti siitä, kuuluuko elatusvelvoitteita koskevan ratkaisun, jonka on tehnyt muun kolmannen valtion kuin vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen sopimuspuolena olevan valtion tuomioistuin, muuttamista koskeva hakemus, jonka on tehnyt kyseessä oleva elatusvelvollinen, elatusvaatimuksen tavoin asetuksen N:o 4/2009 soveltamisalaan ja näin ollen sen 3–7 artiklassa vahvistettujen toimivaltasääntöjen soveltamisalaan, on huomattava ensinnäkin, että – kuten kyseisen asetuksen johdanto-osan 11 perustelukappaleessa todetaan – elatusvelvoitteen käsite on unionin oikeuden autonominen käsite.

38 Toiseksi asetuksessa N:o 4/2009 käytetään järjestelmällisesti ilmaisua ”elatusvelvoite”. Esimerkiksi kyseisen asetuksen 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa määritellään ”päätöksellä” tarkoitettavan ”elatusvelvoitteita” koskevaa päätöstä, kyseisen asetuksen 3 artiklassa säädettyjen yleistä toimivaltaa koskevien sääntöjen tarkoituksena on määrittää tuomioistuimet, joilla on toimivalta ”elatusvelvoitteita” koskevissa asioissa, ja saman asetuksen 4 artiklan mukaan asianosaiset voivat valita oikeuspaikan elatusvelvoitteita koskevissa asioissa syntyneiden erimielisyyksien ratkaisemiseksi.

39 Kolmanneksi on todettava, että vaikka asetuksessa N:o 4/2009 tehdään ero elatusvelkojien ja -velallisten välillä, siinä käytetään kuitenkin myös käsitettä ”vastaaja” tekemättä eroa sen mukaan, onko vastaaja elatusvelkoja vai elatusvelallinen. Kyseisen asetuksen johdanto-osan 15 perustelukappaleessa viitataan siten ”vastaajan” asuinpaikkaan kolmannessa valtiossa, ja mainitun asetuksen 3 artiklan a alakohdassa säädetään sen paikkakunnan tuomioistuimen toimivaltaa koskevasta säännöstä, jossa ”vastaajan” asuinpaikka on.

40 Tältä osin unionin tuomioistuin on jo todennut, että saman asetuksen 3 artiklassa annetaan elatusvelkojalle mahdollisuus esittää vaatimus valitsemalla muu kuin asetuksen 3 artiklan a alakohdassa säädetty toimivaltaperuste (ks. vastaavasti tuomio 5.9.2019, R (Vanhempainvastuu ja elatusvelvollisuus), C-468/18, EU:C:2019:666, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

41 Näin ollen oikeussuojakeino, jonka kohteena on elatusvelvoitteita koskevan ratkaisun muuttamista koskeva velallisen hakemus, jonka yhteydessä elatusvelkoja on vastaajana tai vastapuolena, on elatusvelvoitteita koskeva oikeussuojakeino, joka kuuluu asetuksen N:o 4/2009 soveltamisalaan samoin kuin oikeussuojakeino, jonka kohteena on elatusvelkojan vaatimus saada elatusapua.

42 Sen perusteella, että asetuksen N:o 4/2009 8 artiklan 1 kohta koskee jäsenvaltiossa tai vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen sopimusvaltiossa, jossa elatusvelkojan asuinpaikka on, tehdyn elatusvelvoitetta koskevan ratkaisun muuttamista koskevan hakemuksen erityistilannetta, ei voida

päätellä, että kolmannen valtion, joka ei ole kyseisen yleissopimuksen sopimuspuoli, tuomioistuimen tekemän elatusvelvoitteita koskevan ratkaisun muuttamiseksi tehty hakemus ei kuulu kyseisen asetuksen soveltamisalaan.

43 Näin ollen muissa kuin asetuksen N:o 4/2009 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa tuomioistuin, joka on kansainvälisesti toimivaltainen käsittelemään tällaisen hakemuksen, on määritettävä kyseisen asetuksen 3–7 artiklassa säädettyjen toimivaltasääntöjen mukaisesti.

44 Tällainen tulkinta vastaa asetuksen N:o 4/2009 tavoitetta suojella elatusvelkojaa. Kyseisen asetuksen 3 artiklassa vahvistettujen yleisten toimivaltasääntöjen mukaisesti tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu elatusvelvoitetta koskevan päätöksen muuttamista koskeva hakemus, joka ei ole liitännäinen henkilöiden oikeudellista asemaa tai vanhempainvastuuta koskevaan vaatimukseen nähden, toimivalta määräytyy velkojan asuinpaikkaa koskevan perusteen mukaan joko kyseisen asetuksen 3 artiklan a alakohdan mukaisesti silloin, kun velkoja on vastaaja tai vastapuoli, tai saman asetuksen 3 artiklan b alakohdan mukaisesti silloin, kun hän on kantaja tai hakija.

45 Nyt käsiteltävässä asiassa on aluksi huomautettava, että tämän tuomion 14 kohdassa mainitun tuomion antamispäivänä Kanada ei ollut vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen sopimuspuoli. Edellä todetuista seikoista seuraa kuitenkin, että vaikka asetuksen N:o 4/2009 8 artiklan 1 kohdassa säädetyt edellytykset eivät täyty pääasiassa, kyseisessä tuomiossa vahvistettujen elatusvelvoitteiden muuttamista koskeva hakemus kuuluu kyseisen asetuksen soveltamisalaan. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on näin ollen tarkistettava, onko se toimivaltainen tutkimaan tällaisen hakemuksen, tutkimalla peräkkäin, täyttyvätkö kyseisen asetuksen 3 artiklan ja tarvittaessa kyseisen asetuksen 6 ja 7 artiklan soveltamisedellytykset.

46 Asetuksen N:o 4/2009 3 artiklassa säädetyistä toimivaltaperusteista on lisäksi huomautettava, että kyseisen 3 artiklan c ja d alakohtaa ei voida soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa, koska tämä muuttamishakemus ei ole liitännäinen henkilöiden oikeudellista asemaa koskevaan vaatimukseen eikä vanhempainvastuuta koskevaan vaatimukseen nähden. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei näytä voivan perustaa toimivaltaansa myöskään 3 artiklan a ja b alakohtaan. Niissä nimittäin viitataan joko vastaajan tai vastapuolen asuinpaikan tuomioistuimeen tai velkojan asuinpaikan tuomioistuimeen eli kummassakin tapauksessa Kanadaan.

47 Edellä todettujen seikkojen perusteella ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 4/2009 1 artiklan 1 kohtaa, luettuna kyseisen asetuksen johdanto-osan 15 perustelukappaleen valossa, on tulkittava siten, että muun kolmannen valtion kuin vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen sopimuspuolena olevan valtion tuomioistuimen elatusvelvoitteita koskevan ratkaisun muuttamista koskeva hakemus, jolla pyritään osittain alentamaan elatusavun määrää ja osittain lakkauttamaan kyseiset velvoitteet ja jonka on jäsenvaltion tuomioistuimessa tehnyt näiden velvoitteiden velallinen, joka on kyseisen jäsenvaltion kansalainen ja jonka asuinpaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa, sellaisia mainittujen velvoitteiden velkojia vastaan, joiden asuinpaikka on kyseisessä kolmannessa valtiossa ja joista yksi on yksinomaan kyseisen kolmannen valtion kansalainen ja kaksi muuta ovat kyseisen valtion ja saman jäsenvaltion kaksoiskansalaisia, kuuluu mainitun asetuksen soveltamisalaan.

### *Kolmas kysymys*

48 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen N:o 4/2009 6 artiklaa tulkittava siten, että sen jäsenvaltion, jonka kansalaisia kaikki osapuolet ovat, tuomioistuinten toissijaista toimivaltaa koskevaa sääntöä sovelletaan silloin, kun vastaajilla on asiaa käsittelevän tuomioistuimen jäsenvaltion kansalaisuuden lisäksi kolmannen valtion kansalaisuus.

49 Asetuksen N:o 4/2009 6 artiklassa säädetään sen jäsenvaltion tuomioistuinten toissijaisesta toimivallasta, jonka kansalaisia kaikki osapuolet ovat, jos mikään jäsenvaltion tuomioistuin ei ole toimivaltainen kyseisen asetuksen 3, 4 ja 5 artiklan nojalla ja jollei mikään Luganon yleissopimuksen osapuolena olevan valtion, joka ei ole jäsenvaltio, tuomioistuin ole mainitun yleissopimuksen määräysten mukaan toimivaltainen.

50 Tältä osin on huomautettava, että kyseisessä 6 artiklassa ei viitata yhteisen kansalaisuuden käsitteen tarkan ulottuvuuden määrittämiseksi jäsenvaltioiden oikeuteen eikä siinä tehdä mitään eroa sen mukaan, onko henkilöllä yksi vai useampi kansalaisuus, vaan ainoa edellytys kyseisessä 6 artiklassa säädetyn toimivaltaperusteen soveltamiselle on se, että osapuolilla on yhteinen kansalaisuus.

51 Nyt käsiteltävässä asiassa on niin, että siltä osin kuin pääasian hakijalla ja hänen lapsillaan on yhteinen kansalaisuus eli Bulgarian kansalaisuus, tämä liittymä voi olla perustana ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi pääasiassa kyseessä olevat hakemukset on saatettu, toimivallalle näiden lasten osalta asetuksen N:o 4/2009 6 artiklan nojalla. Kyseinen tuomioistuin ei sitä vastoin ole toimivaltainen käsittelemään pääasian hakijan entistä puolisoa koskevaa hakemusta, koska viimeksi mainittu on yksinomaan Kanadan kansalainen.

52 Edellä todettujen seikkojen perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 4/2009 6 artiklaa on tulkittava siten, että sen jäsenvaltion, jonka yhteinen kansalaisuus osapuolilla on, tuomioistuinten toissijaista toimivaltaa koskevaa sääntöä sovelletaan, kun vastapuolilla on asiaa käsittelevän tuomioistuimen jäsenvaltion kansalaisuuden lisäksi kolmannen valtion kansalaisuus.

### *Neljäs kysymys*

53 Aluksi on huomattava, että koska kolmanteen kysymykseen annetusta vastauksesta ilmenee, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimivalta tutkia pääasian hakijan hänen lastensa osalta esittämät vaatimukset pääasiassa voi perustua asetuksen N:o 4/2009 6 artiklaan, ainoa hakemus, joka on tutkittava kyseisen asetuksen 7 artiklan kannalta, on entiselle puolisolle vahvistetun elatusavun lakkauttamisesta tehty hakemus.

54 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee näin ollen neljännellä kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen N:o 4/2009 7 artiklaa tulkittava siten, että kyseisessä artiklassa tarkoitetun käsitteen ”poikkeustapauksissa”, joissa jäsenvaltion tuomioistuin voi ratkaista oikeusriidan kyseisessä artiklassa säädetyn forum necessitatis -toimivaltasäännön perusteella, soveltamisalaan kuuluu tilanne, jossa muun kolmannen valtion kuin vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen sopimuspuolena olevan valtion tuomioistuimen tekemän elatusvelvoitteita koskevan ratkaisun muuttamista koskevan hakemuksen, jolla pyritään kyseisten velvoitteiden lakkauttamiseen, on tehnyt jäsenvaltion tuomioistuimessa näiden velvoitteiden velallinen, joka

on kyseisen jäsenvaltion kansalainen ja jolla on siellä asuinpaikka, sellaista elatukseen oikeutettua vastaan, joka on kolmannen valtion kansalainen ja jonka asuinpaikka on viimeksi mainitussa valtiossa.

55 Asetuksen N:o 4/2009 7 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään, että jollei mikään jäsenvaltion tuomioistuin ole toimivaltainen 3, 4, 5 ja 6 artiklan nojalla, jäsenvaltion tuomioistuimet voivat poikkeustapauksissa käsitellä riita-asian, jos menettelyä ei voida olosuhteet huomioiden kohtuudella panna vireille tai toteuttaa tai jos se osoittautuu mahdottomaksi toteuttaa kolmannessa valtiossa, johon riita-asialla on läheinen liittymä. Kyseisen artiklan toisen kohdan mukaan riita-asialla on oltava riittävä liittymä siihen jäsenvaltioon, jonka tuomioistuimessa asia pannaan vireille.

56 Asetuksen N:o 4/2009 7 artiklassa asetetaan näin ollen neljä kumulatiivista edellytystä, joiden on täytyttävä, jotta jäsenvaltion tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi elatusvelvoitetta koskeva vaatimus on saatettu, voi poikkeuksellisesti todeta olevansa toimivaltainen forum necessitatisin perusteella. Ensinnäkin kyseisen tuomioistuimen on todettava, että mikään jäsenvaltion tuomioistuin ei ole toimivaltainen asetuksen N:o 4/2009 3–6 artiklan nojalla. Toiseksi sen käsiteltävänä olevalla asialla on oltava läheinen liittymä kolmanteen valtioon. Kolmanneksi kyseistä menettelyä ei voida kohtuudella panna vireille tai toteuttaa kyseisessä kolmannessa valtiossa tai se osoittautuu mahdottomaksi. Neljänneksi riita-asialla on oltava riittävä liittymä siihen jäsenvaltioon, jonka tuomioistuimessa asia pannaan vireille (tuomio 1.8.2022, MPA (Asuinpaikka – Kolmas valtio), C-501/20, EU:C:2022:619, 99 kohta).

57 Vaikka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen onkin tarkistettava, että kaikki nämä edellytykset täyttyvät, jotta se voi tarvittaessa tukeutua asetuksen N:o 4/2009 7 artiklassa säädettyyn toimivaltasääntöön, on kunkin näiden edellytyksen osalta ja kyseisen tuomioistuimen esittämät seikat huomioon ottaen tehtävä seuraavat täsmennykset.

58 Aluksi on huomattava tämän tuomion 56 kohdassa mainitun ensimmäisen edellytyksen osalta, että ei riitä, että asiaa käsittelevä tuomioistuin toteaa, ettei se ole toimivaltainen asetuksen N:o 4/2009 3–6 artiklan nojalla, vaan sen on myös varmistuttava, ettei yksikään jäsenvaltion tuomioistuin ole toimivaltainen näiden artiklojen nojalla (tuomio 1.8.2022, MPA (Asuinpaikka – Kolmas valtio), C-501/20, EU:C:2022:619, 101 kohta).

59 Nyt käsiteltävässä asiassa pääasian hakijan entiselle puolisolle myönnetyn elatusavun lakkauttamista koskevan vaatimuksen osalta tämä edellytys näyttää täyttyvän, sillä kyseisen asetuksen 3 artiklan a ja b alakohdan soveltaminen johtaisi siihen, että Kanadan tuomioistuimet todettaisiin toimivaltaisiksi, kun taas kyseisen asetuksen 3 artiklan c ja d alakohtaa sekä 4 ja 5 artiklaa ei ilmeisesti voida soveltaa pääasiassa. Koska pääasian hakijalla ja hänen entisellä puolisollaan ei ole yhteistä kansalaisuutta, myöskään saman asetuksen 6 artiklaa ei voida soveltaa.

60 Toiseksi edellytyksestä, jonka mukaan tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetulla riita-asialla on oltava läheinen liittymä kolmanteen valtioon, on todettava, että myös tämä edellytys näyttää täyttyvän pääasiassa, koska pääasian hakijan entisen puolison, joka on oikeutettu elatusapuun sen ratkaisun nojalla, jonka muuttamista vaaditaan, asuinpaikka on Kanadassa ja hän on Kanadan kansalainen. Lisäksi kyseisen kolmannen valtion tuomioistuin on antanut kyseisen ratkaisun.

61 Kolmanneksi on niin, että jotta jäsenvaltion tuomioistuin, jossa asia on vireillä, voi poikkeuksellisesti käyttää asetuksen N:o 4/2009 7 artiklaan perustuvaa toimivaltaa, on myös tärkeää, että kyseessä olevaa menettelyä ei voida kohtuudella panna vireille tai toteuttaa tai se osoittautuu mahdottomaksi toteuttaa kyseisen kolmannen valtion tuomioistuimissa (tuomio 1.8.2022, MPA (Asuinpaikka – Kolmas valtio), C-501/20, EU:C:2022:619, 106 kohta).

62 Tältä osin on todettava, että vaikka kyseisen asetuksen johdanto-osan 16 perustelukappaleessa mainitaan sisällissota esimerkkinä, jossa menettely kyseisessä kolmannessa valtiossa osoittautuu mahdottomaksi, ja siinä havainnollistetaan siten niiden tapausten poikkeuksellisuutta, joissa forum necessitatisiin perustuvaa toimivaltaa voidaan käyttää, on todettava, ettei asetuksessa esitetä tietoja olosuhteista, joissa jäsenvaltion tuomioistuin, jossa asia on pantu vireille, voisi todeta, että elatusvelvoitteita koskevaa menettelyä ei voida kohtuudella panna vireille tai toteuttaa kyseisen kolmannen valtion tuomioistuimissa. Samasta 16 perustelukappaleesta ilmenee kuitenkin, että forum necessitatisin käyttämisestä on säädetty ”erityisesti niiden tilanteiden varalta, joissa oikeussuoja on evätty”, ja se antaa jäsenvaltion tuomioistuimelle poikkeustapauksissa mahdollisuuden ratkaista riita-asia, joka liittyy läheisesti kolmanteen valtioon, ”kun ei kohtuudella voida odottaa kantajan aloittavan tai käyvän läpi menettelyä” tässä kolmannessa valtiossa (tuomio 1.8.2022, MPA (Asuinpaikka – Kolmas valtio), C-501/20, EU:C:2022:619, 107 kohta).

63 Siten yhtäältä voidakseen todeta toimivaltansa asetuksen N:o 4/2009 7 artiklan nojalla jäsenvaltion tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, ei voi vaatia elatusavun hakijaa osoittamaan, että hän on tuloksettomasti saattanut tai yrittänyt saattaa menettelyn vireille kyseisen kolmannen valtion tuomioistuimissa. Näin ollen riittää, että jäsenvaltion tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, voi kaikkien asiaan liittyvien tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella varmistua siitä, että esteet kyseisessä kolmannessa valtiossa ovat sellaisia, että olisi kohtuutonta velvoittaa hakijaa vaatimaan elatussaatavia tämän kolmannen valtion tuomioistuimissa (tuomio 1.8.2022, MPA (Asuinpaikka – Kolmas valtio), C-501/20, EU:C:2022:619, 108 kohta).

64 Toisaalta koska – kuten asetuksen N:o 4/2009 johdanto-osan 16 perustelukappaleessa todetaan – forum necessitatisiin perustuva toimivalta on tarkoitettu ”erityisesti” niihin tilanteisiin, joissa oikeussuoja on evätty, on lähtökohtaisesti perusteltua, että jäsenvaltion tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, voi vedota siihen poikkeustapauksissa ja jollei asianomaisen kolmannen valtion menettelyllisten edellytysten yksityiskohtaisesta tarkastelusta muuta johdu, kun oikeus saada asia käsitellyksi tämän kolmannen valtion tuomioistuimissa on oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estetty erityisesti soveltamalla menettelyvaatimuksia, jotka ovat syrjiviä tai jotka ovat oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin perustakeiden vastaisia (tuomio 1.8.2022, MPA (Asuinpaikka – Kolmas valtio), C-501/20, EU:C:2022:619, 110 kohta).

65 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyyntöön ei sisälly minkäänlaista arviointia siitä, onko pääasian hakijan mahdotonta panna menettely vireille Kanadassa. Vaikka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tehtävä tämä arviointi kaikkien käsiteltävän asian olosuhteiden valossa, on huomattava, että – kuten Euroopan komissio on todennut kirjallisissa huomautuksissaan – unionin tuomioistuimen käytettävissä olevista tiedoista ei ilmene, että tällaiseen mahdottomuuteen voitaisiin vedota Kanadan osalta.

66 Neljänneksi ja lopuksi kyseessä olevalla riita-asialla on oltava ”riittävä liittymä” asiaa käsittelevän tuomioistuimen jäsenvaltioon, ja tällaisen liittymän voi muodostaa, kuten asetuksen N:o 4/2009 johdanto-osan 16 perustelukappaleesta ilmenee, jonkun osapuolen kansalaisuus (tuomio 1.8.2022, MPA (Asuinpaikka – Kolmas valtio), C-501/20, EU:C:2022:619, 111 kohta). Näin näyttää olevan nyt käsiteltävässä asiassa, koska pääasian hakija on Bulgarian kansalainen.

67 Edellä todettujen seikkojen perusteella neljänteen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 4/2009 7 artiklaa on tulkittava siten, että kyseisessä artiklassa tarkoitetun käsitteen ”poikkeustapauksissa”, joissa jäsenvaltion tuomioistuin voi ratkaista riita-asian kyseisessä artiklassa säädetyn forum necessitatis -toimivallan perusteella, soveltamisalaan kuuluu tilanne, jossa muun kolmannen valtion kuin vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen sopimuspuolena olevan valtion tuomioistuimen tekemän elatusvelvoitteita koskevan ratkaisun muuttamista koskevan hakemuksen, jolla pyritään kyseisten velvoitteiden lakkauttamiseen, on tehnyt jäsenvaltion tuomioistuimessa näiden velvoitteiden velallinen, joka on kyseisen jäsenvaltion kansalainen ja jonka asuinpaikka on kyseissä jäsenvaltiossa, kyseisten velvoitteiden velkojaa vastaan, joka on kyseisen kolmannen valtion kansalainen ja jonka asuinpaikka on viimeksi mainitussa valtiossa, jos tällaista hakemusta ei voida kohtuudella panna vireille tai toteuttaa tai jos se osoittautuu mahdottomaksi toteuttaa kyseisen kolmannen valtion tuomioistuimissa.

## Oikeudenkäyntikulut

68 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kahdeksas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

**1) Toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa 18.12.2008 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 1 artiklan 1 kohtaa, luettuna kyseisen asetuksen johdanto-osan 15 perustelukappaleen valossa,**

**on tulkittava siten, että**

**muun kolmannen valtion kuin vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen sopimuspuolena olevan valtion tuomioistuimen elatusvelvoitteita koskevan ratkaisun muuttamista koskeva hakemus, jolla pyritään osittain alentamaan elatusavun määrää ja osittain lakkauttamaan kyseiset velvoitteet ja jonka on jäsenvaltion tuomioistuimessa tehnyt näiden velvoitteiden velallinen, joka on kyseisen jäsenvaltion kansalainen ja jonka asuinpaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa, sellaisia mainittujen velvoitteiden velkojia vastaan, joiden asuinpaikka on kyseisessä kolmannessa valtiossa ja joista yksi on yksinomaan kyseisen kolmannen valtion kansalainen ja kaksi muuta ovat kyseisen valtion ja saman jäsenvaltion kaksoiskansalaisia, kuuluu mainitun asetuksen soveltamisalaan.**

**2) Asetuksen N:o 4/2009 6 artiklaa**

**on tulkittava siten, että**

**sen jäsenvaltion, jonka yhteinen kansalaisuus osapuolilla on, tuomioistuinten toissijaista toimivaltaa koskevaa sääntöä sovelletaan, kun vastapuolilla on asiaa käsittelevän tuomioistuimen jäsenvaltion kansalaisuuden lisäksi kolmannen valtion kansalaisuus.**

**3) Asetuksen N:o 4/2009 7 artiklaa**

**on tulkittava siten, että**

**kyseisessä artiklassa tarkoitetun käsitteen ”poikkeustapauksissa”, joissa jäsenvaltion tuomioistuin voi ratkaista riita-asian kyseisessä artiklassa säädetyn forum necessitatis -toimivallan perusteella, soveltamisalaan kuuluu tilanne, jossa muun kolmannen valtion kuin vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen sopimuspuolena olevan valtion tuomioistuimen tekemän elatusvelvoitteita koskevan ratkaisun muuttamista koskevan hakemuksen, jolla pyritään kyseisten velvoitteiden lakkauttamiseen, on tehnyt jäsenvaltion tuomioistuimessa näiden velvoitteiden velallinen, joka on kyseisen jäsenvaltion kansalainen ja jonka asuinpaikka on kyseissä jäsenvaltiossa, kyseisten velvoitteiden velkojaa vastaan, joka on kyseisen kolmannen valtion kansalainen ja jonka asuinpaikka on viimeksi mainitussa valtiossa, jos tällaista hakemusta ei voida kohtuudella panna vireille tai toteuttaa tai jos se osoittautuu mahdottomaksi toteuttaa kyseisen kolmannen valtion tuomioistuimissa.**

Allekirjoitukset